

Redaktören har ordet

Ulrika Holgersson

Hittills har aldrig någon kvinna suttit på posten som *Scandias* redaktör. Så ser tidskriftens egen historia ut, från 1928 till 2009. Liknande förhållanden av manlig dominans har även präglat *Historisk tidskrift*. Att förklara vad som ligger bakom denna ovedersägliga obalans är sannerligen ingen enkel uppgift. Ganska säkert har det, till en början, begränsade antal kvinnor som forskat i historia haft mer angelägna uppgifter att fylla. Men nog finns det ett värdefullt spår i Lina Carls Lindbergs avhandling *Väp eller nucka? Kvinnors högre studier och genusdiskursen 1930–1970* (2004). Här åskådliggörs övertygande hur den kvinnliga studenten, akademikern och forskaren betraktats som en naturstridig och tvivelaktig gestalt. Kanske är det ett tänkande som suttit djupare än vad vi varit medvetna om.

För mig som för många andra var det bl.a detta förhållande som väckte mitt intresse för historia. Jag kom in i ämnet via vägarna kvinno- och arbetarhistoria. Eftersom jag använder källor från media och populärkultur har jag naturligt funnit stor inspiration hos den språkliga vändningen inom humaniora och samhällsvetenskap (se *Scandia* nr 1 2009). Med en sådan utgångspunkt ter sig historiens strukturer som flerdelade och flertydiga, utan att för den skull framstå som mindre angelägna att utforska. Borta är tron att den raka och absoluta sanningen alltid går att avgöra med det rätta källunderlaget, så som Lauritz Weibull försökte. Kvar står dock den weibullianska insikten om att historia görs i ett ständigt spel om makt.

Vad kan egentligen en historisk tidskrift bidra med i en sådan sammansatt värld? Den frågan ställde *Scandias* redaktion på ett öppet seminarium den 13 maj i år vid historiska institutionen i Lund, dit vi bjudit in kollegor från grannarna *Historisk tidskrift* och *Lychnos*. Det blev ett engagerande och kreativt samtal, där vi lärde en hel del av varandra. Samtidigt framstod som uppenbart att vi faktiskt befinner oss i ett slags konkurrenssituation, i och för sig nyttig och nödvändig för att upprätthålla kvaliteten och tvinga fram en viss arbetsdelning oss emellan.

Här kan jag förstås bara svara för *Scandias* räkning. Och då handlar det inte om något annat än att föra den utvecklingsprocess vidare som tidigare redaktörer, nu sist – men verkligen inte minst – Jens Ljunggren, genomfört. Särskilt på det senaste historikermötet i Lund 24–26 april 2008 blev tydligt att *Scandia* befinner sig mitt i en påtagligt positiv spiral, och att de förändringar som utförts mötts av många med stor entusiasm och uppskattning. Uppgiften för mig kunde därför knappast varit tacksammare, på samma gång som den förstås förpliktar.

Som de andra historiska tidskrifterna är givetvis vår huvuduppgift att föra ut den forskning som bedrivs i Sverige, och för vår del även i övriga Norden. Att definiera vetenskaplig kvalitet är emellertid en grannlaga uppgift som väcker känslor, det har nog de flesta forskare någon gång erfarit. Att behandling av språk och empiri ska utföras noggrant, att metodisk konsekvens och stringens är obligatorisk, behöver knappast sägas uttryckligen – det är obestridligt. Däremot måste det finnas en nyfikenhet och öppenhet utåt, från forskningens mittfåra, vad gäller teori och perspektiv, annorlunda angreppssätt och intresseområden. Med andra ord är det inte redaktionens roll att ägna sig åt något slags forskningsmässig *gatekeeping*.

En garant för detta är en fördjupad debatt, inte endast mellan kollegor inom konkreta forskningsområden, utan också om historiens och historikernas roll i samhället i övrigt. Detta vill vi ge utökat utrymme för, först och främst på vår nya hemsida. Här vill vi skapa länkar till de platser där historia gestaltas, produceras och diskuteras i samhällsdebatt, media, i fin- och populärkultur, i och utanför akademien. Och här kommer också finnas möjlighet att föra en debatt i texter som publiceras mellan de två tillfällen om året då *Scandia* går i tryck. Gör därför www.tidskriftenscandia.se till din startsida på din personliga dator.

Men hemsidan är inte enbart en kontaktyta gentemot Sverige och övriga Norden. Nu har vi äntligen fått en möjlighet att nå ut med nordisk forskning i hela världen. Att detta blir allt angelägnare visade sig inte minst i den kvalitetsgranskning som nyligen gjordes av hela Lunds universitet av internationella forskare, RQ08. Historiska institutionen fick här synnerligen goda vitsord. Ändå fanns en liten bit kvar fram till den högsta nivån och epitetet ”världsledande”, och det hade till inte så liten del att institutionens forskare i så relativt låg grad publicerade sig på engelska.

Sant nog har det funnits goda skäl. Värmandet om det svenska språket och dess utveckling, och ansvaret att föra kunskapen vidare till dem vi forskar om, är väl de allra starkaste. Däremot finns egentligen mycket svag grund för våra antaganden att resultaten från svensk historisk forskning äger föga intresse utomlands. Dels är forskningsområdena globala, dels uppvisar den svenska modellen och historien drag som är betydelsefulla i sin särart. Sverige kan inte

blott och bart vara viktigt att studera för den tid då det klev in på den världspolitiska scenen och blev en maktfullständig stormakt. Vad den lilla människan tänkte och kände i Sverige är lika intressant, nu som någonsin, som vilka erfarenheter och upplevelser hennes samtida hade i andra länder och på andra kontinenter.

För egen del uppfattar jag att ansvaret främst måste ligga på *Historisk tidskrift*, i egenskap av Svenska Historiska Föreningens huvudorgan, att slå vakt om att svenskan bevaras och utvecklas som forskningsspråk. Den alldeles överväldigande majoriteten av svenska doktorsavhandlingar i historia skrivs ju dessutom fortfarande på svenska. Mot denna bakgrund ser jag inget hinder för att *Scandia* i större utsträckning ger plats åt artiklar på engelska. Ett första steg kommer dock att bli att försöka få till stånd resurser att översätta texter från pappersupplagan av tidskriften för att publicera dem med fri tillgång, *open access*, på vår hemsida. Dessutom kommer vi under nästa år att ge plats åt internationella utomnordiska forskare, och hoppas härigenom i förlängningen bidra till att fler utanför landets gränser ska få upp ögonen för svensk historisk forskning.

En sista hållpunkt jag vill beröra, som även diskuterades livligt på vårt seminarium i Lund, gäller den sk. bibliometrin. Här var *Scandia* tidigt ute, och är numera indexerat i ERIH (European Reference Index for the Humanities) och Thomson Reuters (samt från hösten också av Elsevier och EBSCO). Klagomålen från humanistiskt håll har som bekant varit ganska högljudda mot den här typen av databaser – som ursprungligen byggts upp för den naturvetenskapliga forskningen – så pass att de bojkottats från vissa håll. Bland annat har hävdats att de inte skiljer mellan kvalitet och kvantitet, ja, att de överhuvudtaget inte fungerar som mätinstrument, vilket förstås riskerar att öppna för stor godtycklighet och orättvisa. I detta ligger det säkert mycket, men fortfarande framstår det som mer konstruktivt att gå med i och förändra dessa institutioner inifrån. Liksom de fördelar som de erbjuder – att nå ut internationellt och synliggöra den humanistiska forskningen – väger klart tyngre än nackdelarna.

Sådan forskning utgör exempelvis den som presenteras i detta nummer av *Scandia*. Här visar Svein H. Gullbekk hur mynträtten blev en viktig bas för medeltida kungars maktutövning. Vidare introducerar Sverrir Jacobsson ett minitema som har viktiga beröringspunkter med flera andra av häftets texter: *Images of the North*. Utan någon redaktionell förhandsstyrning har vi nämligen fått in artiklar från skilda håll som handlar om Norden och nordisk identitetsutveckling. Gemensamma nämnare är med andra ord frågorna om hur människor i Norden sett på sig själva och sina grannar och – inte minst – hur andra sett på oss. På en teoretisk nivå inspirerar dessa diskussioner, som i Harald Gustafssons och Johannes Ljungbergs artiklar, till en problematisering av hur identiteter formas, en kritik som fördjupar, som vänder och vrider på begreppen, i kölvattnet på stora föregångare som Fredrik Barth, Edward Said och Peter Sahlin, och med tanke på vår egen tids nationalistiska strömningar.

